7. 10. 2015

ID: 99184

Podjatost

O poměr soudce k věci zakládající pochybnosti o jeho nepodjatosti se jedná, měl-li by tentýž soudce projednat žalobu na náhradu nemajetkové újmy nebo škody, která měla být způsobena jeho vlastním postupem v posuzovaném řízení. V případě požadavku nestrannosti neplatí, že by nenaplnění tohoto požadavku u soudu prvního stupně mohlo být považováno za „zahlazené“ tím, že věc projednal (nestranný) nadřízený soud.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 5459/2014, ze dne 24.6.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Mgr. J. S., proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení částky 750 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 10 C 199/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. srpna 2014, č. j. 21 Co 280/2014-189, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. srpna 2014, č. j. 21 Co 280/2014-189, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. dubna 2014, č. j. 10 C 199/2012-159, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 jako soudu prvního stupně ze dne 1. dubna 2014, č. j. 10 C 199/2012-159, kterým byla zamítnuta žaloba na zaplacení částky 750 000 Kč s příslušenstvím.

Uvedené částky se žalobce domáhal jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu Obvodního soudu pro Prahu 2. K němu žalobce v červenci roku 2011 jako podnikový právník bytového družstva TRÁVNÍKY podal celkem třicet žalob proti státu. V každé ze žalob žádal o spojení věcí nebo o nařízení co nejvíce jednání do jednoho dne z důvodu hospodárnosti. Obvodní soud pro Prahu 2 se však k žádostem žalobce nevyjádřil, řízení nespojil, v období od listopadu 2011 do června 2012 nařídil dvacet tři jednání do patnácti dnů, a v období od října 2012 do dubna 2013 Obvodní soud pro Prahu 2 a Městský soud v Praze nařídily devět jednání na sedm dní.

Soud prvního stupně zjistil, že TRÁVNÍKY, bytové družstvo, podalo dne 14. července 2011 k Obvodnímu soudu pro Prahu 2 celkem třicet žalob proti České republice o náhradu nemajetkové újmy z titulu nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené délce exekučních řízení, které uvedená právnická osoba vedla. Žaloby byly sepisovány žalobcem jako zaměstnancem bytového družstva, byly podány jednotlivě a v souladu s rozvrhem práce byly zapisovány do jednotlivých senátů.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že nespojení věcí ke společnému řízení podle ustanovení § 112 občanského soudního řádu není nesprávným úředním postupem. Spojení posuzovaných věcí ke společnému řízení nebylo vhodné, ač v nich vystupovali totožní účastníci, protože věci spolu nesouvisely skutkově, neboť předmětem řízení byl tvrzený nesprávný úřední postup v různých soudních řízeních.

Odvolací soud se v napadeném rozsudku předně zabýval námitkou žalobce, že soudkyně Mgr. M.J.,

která věc rozhodla v prvním stupni, je podjatá, neboť v nynějším řízení posuzovala otázku nesprávného úředního postupu v řízeních, ve kterých sama dříve rozhodovala. Odvolací soud s odkazem na ustanovení § 14 odst. 1 občanského soudního řádu uvedl, že sama skutečnost, že žalobce napadá i nesprávný úřední postup ve věcech vedených u Obvodního soudu pro Prahu 2, v nichž vystupovala jako soudkyně Mgr. M.J., není důvodem pro vyloučení soudce a nemůže být proto naplněním odvolacího důvodu podle ustanovení § 205 odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu.

Odvolací soud dále uvedl, že ustanovení § 112 odst. 1 občanského soudního řádu soudu spojení věcí umožňuje, nikoliv přikazuje. Jestliže soud ke spojení věcí nepřistoupí, neboť dospěje k závěru, jako tomu bylo v posuzované věci, že se uvedená řízení ke spojení nehodí, nelze tento postup soudu interpretovat jako nesprávný úřední postup. Odvolací soud rovněž podotkl, že žalobci nelze vytýkat, že podal (v zastoupení svého zaměstnavatele) třicet jednotlivých žalob, bylo by však hospodárné očekávat, že podané žaloby sám spojí do jedné, případně že je podá u nejbližšího místně příslušného soudu podle ustanovení § 87 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu. Pokud žalobce sám takový postup nezvolil, není důvodu, aby nemajetkovou újmu, která mu v této souvislosti vznikla, přenášel na stát.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce v celém rozsahu dovoláním. Názor odvolacího soudu, podle kterého není na překážku, pokud soudce rozhoduje v určitém soudním řízení o nesprávném úředním postupu, kterého se dopustil stejný soudce v jiném soudním řízení, je podle žalobce v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu (žalobce odkazuje např. na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011). Žalobce dále namítá, že se jedná o nesprávný úřední postup, pokud soud nespojí více věcí ke společnému řízení ani nenařídí co nejvíce soudních jednání do jednoho konkrétního dne, ačkoliv účastníci řízení jsou stejní nebo se jedná o skutkově obdobné věci. Nelze mu podle jeho názoru klást k tíži skutečnost, že nepodal žaloby u soudu, který je bližší jeho bydlišti. Závěrem žalobce namítá, že odvolací soud se nevypořádal řádně s argumentací obsaženou v odvolání, a že odůvodnění jeho rozhodnutí je nedostatečné.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že považuje napadený rozsudek za správný.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval námitkou žalobce, že odvolací soud věc nesprávně právně posoudil, pokud shledal, že soudkyně rozhodující ve věci u soudu prvního stupně nebyla vyloučena z projednávání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud považuje za vhodné připomenout, že podle ustanovení § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné nejen pro řešení otázek hmotného práva, ale i pro řešení otázek procesněprávních. I procesní pochybení (nesprávné právní posouzení otázky procesního práva) tedy může být dovolacím důvodem, a to i v případě, že je dovolání podáno proti rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé (srov. obdobně Svoboda, Smolík, a kol.: Občanský soudní řád, 1. vydání, 2013, s. 756).

Podmínka přípustnosti zakotvená v § 237 o. s. ř. tak, že napadené rozhodnutí musí na vyřešení otázky procesního práva záviset, je v případě dovolání podaného proti rozhodnutí o věci samé naplněna tehdy, mohlo-li mít případně nesprávné řešení otázky procesního práva vliv na výsledné rozhodnutí ve věci. Nelze-li přitom dovodit, že by bylo rozhodnuto ve věci stejně (obsah výroku rozhodnutí by byl stejný), bez ohledu na to, jak byla procesní otázka vyložena, není možné ani vyloučit, že její výklad nemohl mít vliv na věcnou správnost rozhodnutí ve věci samé a uvedená podmínka bude splněna.

Otázka, zda ve věci rozhodovala soudkyně, u níž je důvod pochybovat o její nepodjatosti, je přitom nepochybně otázkou, která může mít na správnost rozhodnutí ve věci samé vliv, to znamená, že napadené rozhodnutí na jejím vyřešení závisí ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř.

Skutečnost, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce, je zmatečnostním důvodem podle § 229 odst. 1 písm. e) o. s. ř. Naplňuje-li však uvedená otázka zároveň podmínky přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. (a přípustnost dovolání není vyloučena ani podle § 238 o. s. ř.), pak je dovolání pro řešení této otázky přípustné. Jinými slovy, přípustnost dovolání není vyloučena pouze proto, že lze ze stejného (v dovolání uplatněného) důvodu podat rovněž žalobu pro zmatečnost. O tom ostatně svědčí i skutečnost, že občanský soudní řád přípustnost dovolání výslovně vyloučil proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o. s. ř. (srov. § 238 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.), avšak nevyloučil ji proti rozhodnutím, proti kterým je přípustná žaloba pro zmatečnost z ostatních důvodů.

Nejvyšší soud s ohledem na výše uvedené shledal dovolání přípustným pro řešení otázky, zda je vyloučena z rozhodování věci ve smyslu § 14 odst. 1 o. s. ř. soudkyně, která se podílela na rozhodování věci, v níž žalobci podle jeho tvrzení vznikla nesprávným úředním postupem újma, za kterou se nyní domáhá zadostiučinění. Při řešení této otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe soudu dovolacího.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 o. s. ř. jsou soudci a přísedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.

Nejvyšší soud zastává názor, že o poměr soudce k věci zakládající pochybnosti o jeho nepodjatosti se jedná, měl-li by tentýž soudce projednat žalobu na náhradu nemajetkové újmy nebo škody, která měla být způsobena jeho vlastním postupem v posuzovaném řízení (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2011, ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2003, sp. zn. 29 Odo 906/2002, a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. ledna 1994, sp. zn. Nco 170/93, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 74/1994).

Odvolací soud se od uvedené judikatury odchýlil a jeho právní posouzení otázky vyloučení soudkyně soudu prvního stupně z projednávání a rozhodnutí věci je proto nesprávné.

Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že v případě požadavku nestrannosti neplatí, že by nenaplnění tohoto požadavku u soudu prvního stupně mohlo být považováno za „zahlazené“ tím, že věc

projednal (nestranný) nadřízený soud. V daném případě se nejedná o chybný postup soudu prvního stupně, ale o vadu v samotném složení tohoto soudu. Tato vada nemůže být odvolacím (ani dovolacím) soudem odstraněna, pokud rozhodnutí soudu prvního stupně nebylo z tohoto důvodu celé zrušeno (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. října 1984, ve věci De Cubber proti Belgii, stížnost č. 9186/80).

Nejvyšší soud se nezabýval ostatními námitkami žalobce v dovolání. Pokud by totiž v této fázi řízení soudy nižších stupňů zavázal při meritorním posouzení věci určitým právním názorem (srov. § 243g odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.), nahradil by tak rozhodování soudu prvního stupně i soudu odvolacího, a zasáhl tím do práva účastníků řízení na spravedlivý proces.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud jej proto zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i ten a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Odmítnutí dovolání (exkluzivně pro předplatitele)
- Péče řádného hospodáře (exkluzivně pro předplatitele)
- Podnikatel (exkluzivně pro předplatitele)
- Rozpočtové určení daní (exkluzivně pro předplatitele)
- Svéprávnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Tlumočník
- Soudní poplatek
- Platy státních zástupkyň
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Propuštění duchovních (exkluzivně pro předplatitele)
- Skutková zjištění